

Osmo Alho: **Joh. 21 jakeet 15 - 17.**

Näiden jakeiden kreikankielisessä tekstissä esiintyy kaksi eri "rakastaa" sanaa. Jeesuksen kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä jakeissa 15 ja 16 on sana ἀγαπάω [agapa'ó:], joka Raamatussa liittyy tavallisesti Jumalan rakkauteen ja joka on suomennettu v. 1938 ja v. 1992 käännöksissä sanalla "rakastaa". Pietarin vastauksissa sekä Jeesuksen kolmannessa kysymyksessä jakeessa 17 on sana φιλέω [file'ó:], joka Raamatussa liittyy tavallisesti ihmisen rakkauteen ja joka on noissa käännöksissä suomennettu sanonnalla "olla rakas".

Tätä tekstiä on usein selitetty siten, että Pietari murtui kolmannen kysymyksen jälkeen sen takia, että Jeesus olisi ryhtynyt käyttämään ihmisen rakkauteen liittyvää sanaa Jumalan rakkauteen liittyvän sanan asemesta ja siten ikäänkuin laskeutunut Pietarin tasolle.

Tämä selitys ei ole kuitenkaan luotettava kreikankielenkään perusteella, koska tämä "rakastaa" sanojen merkitysjaako ei ole yksikäsitteinen. Sanaa ἀγαπάω [agapa'ó:] käytetään myös ihmisen rakkaudesta esimerkiksi jakeessa 1. Joh. 2:10: ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ [ho agapo'n to'n adelfo'n autu:] = "joka rakastaa veljeään". Tässä on kysymyksessä ihmisen rakkaus toista ihmistä kohtaan. Toisaalta sanaa φιλέω [file'ó:] käytetään myös Jumalan rakkaudesta esimerkiksi jakeessa Joh. 5:20: ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱόν [ho ga'r pate:r filei' to'n hyio'n] = "sillä Isä rakastaa Poikaa". Tässä on kysymyksessä Jumalan rakkaus Hänen Poikaansa Jeesusta kohtaan.

Tällaisia edellä esitetystä merkitysjaosta selvästi poikkeavia kohtia on Raamatussa useita. Esimerkiksi jakeessa 3. Moos. 19:18 oleva sanonta רַחֵם לְרֵעִי וְלְאָחִי [Ve'aHaV'Ta: LeRe'aKha: KaMO'Kha:] = "rakasta \ lähimmäistäsi / ystävääsi / naapuriasi \ niinkuin itseäsi", jossa on siis kysymyksessä ihmisen rakkaus toista ihmistä kohtaan, esiintyy kreikankielisessä tekstissä ainakin seuraavissa kohdissa Matt. 19:19, Matt. 22:39, Mark. 12:31, Luuk. 10:27, Room. 13:9, Gal. 5:14 ja Jaak. 2:8 muodossa ἀγαπήσεις τὸν πλησίον ὡς σεαυτόν [agape:'seis to'n ple:si'on ho:s seauto'n] ja siis käyttäen verbiä ἀγαπάω [agapa'ó:] eikä φιλέω [file'ó:].

Toinen vielä painavampi syy em. selityksen epäluotettavuuteen on se, että on vaikea ajatella, että Jeesus ja Pietari olisivat tässä keskustelussa puhuneet kreikkaa. Tämähän oli kahden juutalaisen välinen keskustelu, joka käytiin Israelin maassa, Galileassa, Tiberiaan järven eli Gennesaretin järven rannalla.

On luonnollista, että Jeesus ja Pietari puhuivat tässä keskustelussa joko arameaa tai hebreaa. Paikka puoltaa arameaa, asia puoltaa hebreaa. Asia liittyy siihen, että Pietari oli Jerusalemissa kieltänyt Jeesuksen kolme kertaa käyttäen siellä aivan ilmeisesti hebreaa ja nyt Jeesus halusi ikäänkuin tehdä tyhjäksi nämä Pietarin kiellot. Näissä kummassakin kielessä esiintyy vain yksi "rakastaa" sana, arameassa אָהַב [RecHe'M] ja hebreassa אָהַב [’aHa’V], joten tuo selitys, joka perustuu kahteen eri "rakastaa" sanaan, ei sovi sen enempää aramean- kuin hebrean-kieliseenkin keskusteluun.

Pietari murtui Jeesuksen kolmannen kysymyksen jälkeen luultavimmin sen takia, että hän vasta silloin tajusi Jeesuksen kysymysten liittyvän siihen tapahtumaan, jossa hän oli kolme kertaa kieltänyt Mestarinsa. Näin ollenhan sillä, mitä rakastamista koskevaa ilmausta tuossa keskustelussa käytettiin, ei ollut tässä asiassa mitään merkitystä.

Oheisessa liitteessä olen esittänyt arameankielisestä Peshitta-tekstistä tekemäni suomennoksen tästä keskustelusta. Tarkastellaan nyt tätä keskustelua Peshitta-tekstin mukaan:

Jae 15:

Peshitta-tekstissä on sanonnassa יְתִיר מִן הַלֵּין [JatTI’R MiN HaLE’N] sana הַלֵּין [HaLE’N] = "nämä [asiat]" = "these things" (Jastrow, Lamsa). Sana "asiat" on tässä hakasuluissa, koska tekstissä ei ole mitään erillistä "asiat" sanaa, vaan se sisältyy tuohon aramean sanaan הַלֵּין [HaLE’N]. Koko sanonnan merkitys on siten: "enemmän kuin näitä [asioita]".

Kreikankielisessä tekstissä on tässä kohdassa sanonnassa πλεῖον τούτων [plei’on tu:’to:n] tai πλέον τούτων [ple’on tu:’to:n] sana τούτων [tu:’to:n], joka on monikon genetiivin maskuliini-, feminiini- tai neutrimuoto sanasta οὗτος [hu:’tos] = "tämä" (esim. NOVUM, Osa 5, sivu 572, sana 3259) eli sanan τούτων [tu:’to:n] merkitys on joko "nämä [henkilöt] (miehet tai naiset)" tai "nämä [asiat]" riippuen siitä, minkä sukuiseksi tuo sana ymmärretään.

Kreikankielinen teksti voidaan tulkita kolmella eri tavalla:

1. "rakastatko sinä Minua enemmän kuin nämä [henkilöt]"
(v. 1992 käännös: "rakastatko sinä Minua enemmän kuin nämä toiset") eli enemmän kuin nämä muut opetuslapset.
2. "rakastatko sinä Minua enemmän kuin näitä [henkilöitä]".
3. "rakastatko sinä Minua enemmän kuin näitä [asioita]".

Vaihtoehtoon 1. on aika mahdotonta vastata. Mistä Pietari olisi voinut tietää, miten paljon muut opetuslapset rakastivat Jeesusta. Tuskin Jeesus sellaista olisi kysynyt. Vaihtoehto 2. olisi tietysti mahdollinen, mutta vaihtoehto 3. on kuitenkin todennäköisin. Peshitta-teksti voidaan tulkita vain vaihtoehdon 3. mukaisesti.

Käsite "nämä asiat" tarkoittaa tässä tekstiyhteydessä selvästi kalastusta ja muita Pietarin vanhaan elämään liittyviä asioita. Pietari ja ainakin kolme muuta apostolia (Tuomas, Jaakob ja Johannes) olivat lähteneet Galileaan kalastamaan vastoin Jeesuksen selvää käskyä jakeessa Luuk. 24:49. Apostolien teoissa jakeessa 1:4 mainittu käsky saattoi olla juuri näille kalastamaan lähteneille annettu uusintakäsky, kun edellinen käsky ei ollut tehonnut. Sekä kreikankielisen että arameankielisen tekstin mukaan Jeesus antoi tämän uusintakäskyn syödessään yhdessä opetuslasten kanssa ja Peshitta-tekstissä mainitaan nimenomaan "syödessään leipää", jota jakeen Luuk. 24:49 tilanteessa ei mainita.

Jakeet 15, 16 ja 17:

Peshitta-tekstissä on kaikissa kohdissa verbi רָעָה [Re'e:(H)] = "ruokkia, syöttää" = "to feed" (Jastrow, Lamsa) Sitä vastoin sana "lammas" on joka jakeessa eri sana:

Jae 15:

אֲמָרִי [ʾiMRaʿJ] = "karitsoitani" = "my lambs" (Jastrow, Lamsa).

Jae 16:

עֲרָבִי [ʿaRBaʿJ] = "lampaistani" = "my sheep" (Lamsa).

Jae 17:

נִקְוָתִי [NeQaVaThaʿJ] = "emälampaistani" = "my ewes" (Lamsa).

Jeesus esittää tässä Pietarille vertauskuvallisesti seurakunnan kasvun periaatteen: "karitsat" = vasta uskoon tulleet, "lampaat" = kauemmin uskossa olleet, "emälampaat" = jo niin kauan uskossa olleet ja siinä kasvaneet, että pystyvät ruokkimaan vasta uskoon tulleet. Jos seurakunnan paimenet kykenevät ruokkimaan Jumalan sanalla kaikki nämä ryhmät, seurakunta kasvaa itsestään Jumalan sanan perusteella, ilman mitään keinotekoisia temppuja ja konsteja, joita tänä päivänä yritetään käyttää.

Jae 17: Peshitta-tekstissä on verbi חַכְמָא [cHaKha'M] = "olla viisas, olla tietävä, tietää".

Sanonta "Sinä [olet] kaikkietävä" voitaisiin siten suomentaa myös "Sinä tiedät kaikki" tai "Sinä tiedät kaiken", mutta koska tekstissä esiintyy myös verbi יָדָעָא [JeDha'c] = "tietää", on suomennoksessa käytetty tuota toista sanontaa osoittamaan, että Peshitta-tekstissä on näissä kohdissa eri sanat. Sana [olet] on puolestaan hakasuluissa, koska alkutekstissä ei ole mitään erillistä "olla" verbiä.

Sitten voidaan kysyä, miten voimme osoittaa Jumalalle ja Jeesukselle sen, että rakastamme Häntä. Raamattu vastaa tähän mm. seuraavasti:

Joh. 14:15: "Jos te Minua rakastatte, niin te pidätte Minun käskyni."

Joh. 15:10: "Jos te pidätte Minun käskyni, niin te pysytte Minun rakkaudessani, niinkuin Minä olen pitänyt Isäni käskyt ja pysyn Hänen rakkaudessaan."

2. Joh. 6: "Ja tämä on rakkaus, että me vaellamme Hänen käskyjensä mukaan. Tämä on käsky, että teidän, niinkuin olette alusta kuulleet, tulee siinä vaelttaa."

Nämä käskyt ovat ennen muuta Jumalan kymmenen käskyä, mutta niihin sisältyvät myös kaikki muutkin Raamatun ohjeet ja neuvot.

On kyllä paljon sellaista opetusta, että Jumalan kymmenen käskyä eivät enää koske Uuden Liiton uskovia, koska emme ole lain alla, vaan armon alla. Jeesus opettaa kuitenkin aivan toisella tavalla:

Matt. 5 : 17 - 20.

Monet väärät käsitykset johtuvat siitä, että kaksi Raamatun tekstissä tärkeää sanaa on ymmärretty virheellisesti. Ensinnäkin käsitteessä "laki" on mm. tässä tekstiyhteydessä itse asiassa käänkövirhe. Kysymyksessä on hebrean käsite תּוֹרָה [TORa:(H)]. Sanan perusmerkitys on "opetus". Suomen kielessä sana esiintyy yleensä muodossa "Toora". Se tarkoittaa suppeammassa merkityksessä Mooseksen kirjoja (Pentateukki), jolloin Vanhan Liiton kirjoitukset ovat "Toora, Profeetat ja (muut) Kirjoitukset". Laajemmassa merkityksessä tämä käsite tarkoittaa kaikkia Vanhan Liiton kirjoituksia.

Juutalainen rabbi Pinchas H. Peli, joka toimi v. 1989 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka Beershevassa sijaitsevassa Negevin Yliopistossa (Ben-Gurion University) juutalaisen kirjallisuuden ja juutalaisen ajattelun professorina, esitti 1980-luvulla useassa eri yhteydessä, että hebrean sanan תּוֹרָה [TORa:´(H)] = "opetus" kääntäminen Septuaginta-käännöksessä kreikan sanalla νόμος [no´mos] = "laki" on suurimpia käännösvirheitä, mitä maailmassa on milloinkaan tehty, ja että se antaa täysin väärän kuvan Mooseksen kirjoista, juutalaisesta uskonnosta ja koko juutalaisesta ajattelusta.

Sisältyyhän jo Mooseksen kirjoihinkin lain opetuksen lisäksi myös armon opetusta sekä sanoma Messiaasta, puhumattakaan sitten monista muista Vanhan Liiton kirjoituksista. Kysymys on siis ennen muuta kaikkia ihmisiä koskevasta Jumalan antamasta opetuksesta.

Käsitteessä "kymmenen käskyä" sana "käsky" on myös itse asiassa käännösvirhe. Alkutekstissä on hebrean sana דְּבַר [DaV'a´R], jonka perusmerkitykset ovat "sana" ja "asia". Käsite "käsky" on hebreaksi lähinnä מִצְוָה [MiTsVa:´(H)]. Kun jokaisessa "kymmeneen käskyyn" sisältyvässä säädöksessä on enemmän kuin yksi sana, tuon käsitteen merkitys on siis todellisuudessa "kymmenen asiaa". Ne ovat Jumalan ihmisille antamaan opetukseen kuuluvat perusasiat, miten ihmisten pitäisi täällä maailmassa elää, että kaikilla olisi hyvä olla.

Uudessa Liitossa meidän ei kuitenkaan tarvitse yrittää pitää käskyjä sen takia, että me käskyt pitämällä pelastuisimme, vaan me haluamme yrittää pitää käskyt sen takia, että olemme jo pelastuneet Jeesuksen sovitustyön perusteella, jos olemme ottaneet Jeesuksen vastaan henkilökohtaisesti omana Vapahtajana ja syntiemme sovittajana. Näin voimme osoittaa Jumalalle kiitollisuuttamme siitä, että Hän on rakastanut meitä ja antanut Poikansa kuolemaan meidän puolestamme, jotta me voisimme pelastua iankaikkiseen elämään.

Karstulassa 29.7.2007.

Osmo Alho

Lähdekirjallisuus.

Liitteessä mainittujen lähdeteosten lisäksi normaalit Raamatun hebrean- ja kreikankieliset tekstilähteet sekä tekstianalyysin apuvälineet.

Liite. Joh. 21:15 - 17 arameankielisen Peshitta-tekstin mukaan.

15. Kun he olivat syöneet, sanoi *Jeshuu'a'* *Shim'o'n Kefaa'*lle: "*Shim'o'n Jonaa'* n poika, rakastatko sinä Minua enemmän kuin näitä [asioita]¹?" Sanoi Hänelle: "Kyllä, Herrani, Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua." Sanoi hänelle: "Ruoki Minun karitsoitani."
16. Sanoi hänelle uudelleen, toisen kerran: "*Shim'o'n Jonaa'* n poika, rakastatko sinä Minua?" Sanoi Hänelle: "Kyllä, Herrani, Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua." Sanoi hänelle *Jeshuu'a'*: "Ruoki Minun lampaitani."
17. Sanoi hänelle kolmannen kerran: "*Shim'o'n Jonaa'* n poika, rakastatko sinä Minua?" *Kefaa'* tuli murheelliseksi, koska sanoi hänelle kolmannen kerran: "Rakastatko sinä Minua?" ja sanoi Hänelle: "Herrani, Sinä [olet]² kaikkietävä, Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua." Sanoi hänelle *Jeshuu'a'*: "Ruoki Minun emälampaitani."

Huomautuksia:

- 1) Arameankielisessä tekstissä ei ole erillistä sanaa "asiat", mutta siinä on käsite "nämä asiat", mikä tarkoittaa tässä tapauksessa kalastusta ja muita *Kefaa'* n vanhaan elämään liittyviä asioita.
- 2) Arameankielisessä tekstissä ei ole erillistä "olla" verbiä, mutta siinä on verbi "olla tietävä". Lauseen "Sinä olet kaikkietävä" merkitys on sama kuin "Sinä tiedät kaikki".

Lähteet:

1. New Covenant. Aramaic Peshitta Text with Hebrew Translation. The Bible Society. Jerusalem, 1986.
2. The Holy Bible from Ancient Eastern Manuscripts (Peshitta). English Translation by George M. Lamsa. Edition 1957. A. J. Holman Company. Philadelphia, Pennsylvania.
3. Marcus Jastrow: A Dictionary of the Talmud. Edition 1903. Reprint "Horeb". Jerusalem.